

ОСВІТНІ ІННОВАЦІЙНІ ХАБИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ КОНТЕНТ ТА ПОЗИТИВНІ ОЧІКУВАННЯ ЇХ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Краус Н. М.,

к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки

Краус К. М.,

к.е.н., доцент кафедри комерційної діяльності та підприємництва

Криворучко О. С.

к.е.н., асистент кафедри комерційної діяльності та підприємництва

ВНЗ Укоопспілки “Полтавський університет економіки і торгівлі”, Полтава

Сьогодні для України критичне значення для формування і становлення інноваційної економіки має “потрійна спіраль”, точніше – колаборація трьох типів учасників “інноваційної гри”, які представляють науку, бізнес та державу. В зв’язку з цим, є нагальна потреба у розробці теоретико-методологічного змісту, в умовах існуючих інституціональних змін, інфраструктури інноваційного хабу як освітньо-науково-інноваційно-виробничого комплексу, що базується на знаннях та визначенні можливих інструментів його підтримки.

Комплексне дослідження інституціонального забезпечення інноваційної економіки частково представлено в працях українських та закордонних науковців Ю. Бажала І. Бакушевича, У. Венесаара [1], З. Варналія, О. Гармашової [2], В. Геєця [3], І. Павленка [4], J. Youtie, Ph. Shapira [5]. Плеяда науковців виділили два підходи, на яких ґрунтуються економічні основи інноваційної сфери: загальнонаціональний рівень інноваційної сфери (В. Денисюк, Г. Кулаков, П. Нікітенко, Ю. Румянцева, В. Солов’йов, В. Цилибіна [6], Л. Федулової [7]); регіональний рівень інноваційної сфери (набув розвитку в працях E. Vaark, Sh. Naubahar [8], А. Павлюк [9] та інших учених).

Значна кількість проблем, що пов’язана з дією “потрійної спіралі” (університет – влада – бізнес), формуванням та розвитком конкурентоспроможності національної інноваційної сфери залишаються недостатньо розкритими, обґрунтованими та потребують вирішення. Питання пов’язанні з утворенням таких просторово-часових структур як освітні/університетські інноваційні хаби в українській науковій літературі до сьогодні взагалі не були порушені.

Сучасна організаційно-функціональна система інноваційного підприємництва України є недосконалою, складною і за всіма ознаками

перебуває на стадії формування. Цілісний науково-дослідний процес досі штучно поділений на три категорії (сектори): фундаментальну, відомчу, вузівську науку. Це породило паралелізм і “ослаблення” наукових досліджень [4, с. 52].

В Україні 75 % фундаментальних досліджень виконується в академічному секторі науки, по 13 % – у галузевому та вузівському секторах. Кількість виконаних наукових та науково-технічних робіт у 2015 р. підприємницьким сектором складає 20785 од, сектором вищої освіти – 7577 од, організаціями національної академії наук України – 9546 од. [4, с. 58; 10; 11, с. 108, 117].

З цих причин, ми вважаємо за потрібне становлення у секторі освіти освітніх інноваційних хабів. Переконані, що виконання інформаційно-консалтингових, науково-інноваційних та виробничих сервісів [12, с. 150; 13, с. 80], повинне покладатися на міжнародні освітні інноваційні хаби, які в свою чергу повинні працювати на базі українських ВНЗ як інноваційні площадки для акселерації інноваційних проектів.

Діяльність такого роду міжнародного освітнього інноваційного хабу повинна спрямовуватися на підвищення рівня і якості життя населення конкретного регіону України в якому функціонує хаб та проживаючого населення в країнах партнерах інноваційного хабу.

Передбачається, що інфраструктура міжнародного освітнього інноваційного хабу може структурно (або поелементно) корегуватися відповідно до галузі в якій функціонує хаб, то це: стимулюватиме діалог між науковцями, бізнесом та урядовцями як України так і країн-партнерів зокрема; закладатиметься базис до колективного створення різних інновацій з урахуванням потенціалу технологій, техніки, знань й компетенцій; спостерігатиметься інтерактивний обмін явними і неявними знаннями; формуватиметься спільне бачення щодо заходів адаптації динамічного (гіперзмінного) середовища [14, с. 262].

Для успішної роботи освітній інноваційний хаб, повинен мати в своєму складі центри генерації наукових знань та бізнес-ідей з постійним залученням

перспективної студентської молоді, центри підготовки високопрофесійних спеціалістів-новаторів. Діяльність університетських хабів повинна бути націлена на роботу з перспективними ринками інновацій.

Освітній інноваційних хаб слід розглядати, як перспективну “точку росту інноваційної економіки” в основі діяльності якої є індивідуум-новатор, студент-інноватор та інститути інноваційного розвитку.

Досвід постіндустріальних країн засвідчує, що освітні інноваційні хаби закладають підвалини до:

- ✓ появи інноваційно-ціннісного ланцюга, що забезпечує глокалізацію ресурсообороту;

- ✓ формування окремих національних стандартів в економіці інноваційного типу за міжнародним зразком;

- ✓ появи в різних куточках світу інноваційно-потужних знанневих макрорегіонів з ознаками інноваційної глокалізації, що характеризується всепроникністю, миттєвістю, багаторівневістю, зворотністю інформаційних і енергетичних зв'язків від інноватора до планетарного рівня;

- ✓ просування знань і науки Європейського Союзу в частинні реалізації програми “Горизонт–2020” та посилення інноваційної глокалізації економіки України в контексті інноваційної глобалізації крізь призму конвергенції, конгруентності й колаборації, внаслідок динамізації і структурних змін глобального простору.

Проект змісту робочої програми інноваційного проекту “Створення освітнього інноваційного хабу” представлено в таблиці 1.

Мета, яку переслідує освітнього хабу: забезпечення трансферу інновацій; досягнення комерціалізації результатів науково-дослідної діяльності; становлення ВНЗ центрами освітнього і наукового розвитку Південного, Східного, Західного, Північного та Центрального регіонів України; модернізація системи професійної освіти ВНЗ; формування надійного ділового партнерства між університетами України та країн ЄС.

Зміст робочої програми інноваційного проекту “Створення освітнього інноваційного хабу” (розробка авторів)

<i>Роки</i>	<i>Зміст робочої програми до інноваційного проекту</i>
<i>1 рік</i>	1. ВНЗ – освітньо-науково-дослідний університет, що діє на принципах підприємницького вузу
	2. Формування комплексної системи підтримки науково-освітніх, технологічних робіт інноваційного хабу в ВНЗ.
	3. Форсайт та прогноз науково-технологічних напрямів діяльності університетського інноваційного хабу
<i>2 рік</i>	1. Організація і підтримка інноваційно-підприємницької діяльності університетського інноваційного хабу
	2. Маркетингова і PR-діяльність в інфраструктурі освітнього інноваційного хабу
	3. Розвиток молодіжного венчурного підприємництва в рамках студентського інкубатора на базі освітнього інноваційного хабу
<i>3 рік</i>	1. Розвиток технологічного підприємництва. Організація роботи технологічного парку в структурі освітнього інноваційного хабу
	2. Фінансові інструменти підтримки освітнього інноваційного хабу
	3. Система інформаційної підтримки проектної діяльності інноваційного хабу ВНЗ

Деталізована програма передбачає:

- складення програми розвитку освітнього хабу на 2017–2020 роки в рамках європейської інтеграції;
- розвиток інфраструктурних проектів в ВНЗ;
- формування комплексної системи підтримки інноваційної науково-дослідної діяльності в ВНЗ;
- розвиток системи форсайту і прогнозу науково-технологічних напрямів діяльності в ВНЗ;
- досвід України та країн ЄС у розвитку методів та підходів до прогнозування і форсайту в університетах;
- формування інноваційної інфраструктури підтримки системи форсайту і прогнозування науково-технологічної діяльності ВНЗ;
- актуальність розвитку системи проектного управління в ВНЗ, іноземний досвід розвитку системи проектного управління;
- цілі та внутрішня мотивація розвитку інноваційно-підприємницької

діяльності;

- охорона результатів інтелектуальної діяльності як елемент інноваційної системи ВНЗ;

- умови розвитку інноваційної діяльності ВНЗ;

- організація й підтримка трансферу технологій і комерціалізації в ВНЗ;

- побудова маркетингової діяльності ВНЗ та маркетингова підтримка проектної діяльності ВНЗ;

- просування ВНЗ як інноваційних хабів та їх перспективних розробок в Україні та за кордоном;

- розвиток молодіжного підприємництва в рамках студентських інкубаторів;

- розвиток технологічного підприємництва: залучення та навчання учасників, формат заходів, запуск проектів;

- актуальність удосконалення підходів до фінансової підтримки інновацій в ВНЗ, джерела фінансування інноваційно-підприємницької діяльності ВНЗ;

- використання інформаційних технологій в розвитку інноваційної науково-дослідної діяльності ВНЗ;

- інформаційна система управління ВНЗ, система інформаційної підтримки проектної діяльності;

- інформаційно-консалтингова система проектного управління [15, с. 21, 25, 28, 30, 32].

Оцінка результатів науково-педагогічної діяльності робочої групи освітнього інноваційного хабу повинна здійснюватись за такими показниками:

- розвиток навичок навчально-пошукової роботи;

- використання довідкової літератури, науково-інформаційних джерел;

- створення програми діяльності, визначення цілей, завдань науково-методичної роботи;

- запровадження інноваційних підходів до практичної індивідуальної діяльності;

- формування інноваційних підходів до практичної колективної діяльності;

- робота над обраною науково-методичною темою;

- аналіз одержаних результатів тощо [14, с. 268].

Очікуванні впливи в результаті успішної роботи освітніх інноваційних хабів на студентів, науковців, викладачів та безпосередньо інститути інноваційного розвитку представлено в таблиці 2.

Передбачається, що результатом роботи освітніх інноваційних хабів буде:

- комерціалізація наукового потенціалу ВНЗ;

- розвиток зв'язків між ВНЗ та бізнесом;

- вихід ВНЗ та підприємств, залучених до інноваційного хабу на міжнародний ринок високих технологій;

- входження ВНЗ за участі інноваційного хабу у світовий освітній і науковий простір;

- налагодження партнерських відносин між українськими ВНЗ та провідними європейськими університетами;

- розвиток центру інноваційного підприємництва молоді;

- підвищення рівня управління в ВНЗ, налагодження дій за проектними напрямками;

- надання особливо важливого значення інноваціям в ВНЗ – розповсюдження духу інновацій;

- мотивація брати участь в інноваційній діяльності завдяки наявності молодіжного активу;

- зміна характеру взаємодії з іншими університетами – вихід на мережеву взаємодію і надання університетському інноваційному хабу функцій ресурсного хабу для інших університетів та партнерів [15, с. 22, 24, 39, 53, 69];

- діяльність інноваційного хабу на базі ВНЗ стимулюватиме розвиток середовища і культури інноваційного підприємництва – в студентів вузу, може з'явитися можливість не лише обрати майбутню професійну діяльність, але й розвинути свої підприємницькі здібності;

- ефективна робота інноваційного хабу дасть додатковий імпульс внутрішньоуніверситетській мобілізації кадрів, що дозволить сформувати ядро – носіїв нової культури, яке розвине інноваційну діяльність і реалізує її принципи. Це дозволить створити цікавий, кваліфікований, творчий і конструктивно налаштований колектив однодумців, в якому важливу роль відіграватиме молодь.

Таблиця 2

Очікуванні впливи в результаті успішної роботи освітніх інноваційних хабів (розробка авторів)

<i>Очікуванні впливи від роботи освітнього інноваційного хабу на студентів та співробітників ВНЗ</i>	<i>Очікуванні впливи від роботи освітнього інноваційного хабу на інститути інноваційного розвитку (в тому числі для університету, інноваційного підприємства, інститутів спільного інвестування)</i>
<ul style="list-style-type: none"> - новий рівень осмислення свого професійного положення і перспектив, що відкриваються; - можливості суміщати сфери діяльності: розвиток науки, освіти + інноваційне підприємництво; - нові стратегії та форми роботи: з інноваційною науковою молоддю та національним і закордонним бізнесом; - можливість вибору професійної діяльності в стінах університетів; - нові технології і моделі навчання; - “розгерметизація” умов і можливостей, подолання замкнутості студентів і молодих учених; - переосмислення економічного, соціального та інноваційного потенціалу ВНЗ; - особистісний ріст, розвиток, набуття нових компетенцій; - можливість участі у великих мережевих, міжнародних, міждисциплінарних проєктах, участь в програмах обміну. 	<ul style="list-style-type: none"> - налагодження горизонтальних і вертикальних зв’язків між факультетами, вузами, підприємствами, інвесторами; - внутрішньо університетська мобілізація кадрів; - нові технології мотивації до участі і формування навичок інноваційної діяльності; - можливості знайти застосування молодим перспективним кадрам і утримання їх; - оновлення освітньої програми; - імідж і перевага заходам та ініціативам, додатковий інтерес до інноваційної культури університету і його проєктів; - розвиток інноваційної культури та поширення духу інноваційної діяльності; - взаємозбагачуючий обмін між університетами та факультетами; - молодий кадровий склад підприємців для інноваційного хабу та для великих підприємств сфери інновацій.

Робота освітніх інноваційних хабів повинна орієнтуватися на: підготовку висококваліфікованих спеціалістів, що володіють професійними компетенціями в певних галузях знань, навиками та досвідом інноваційного підприємництва – застосування своїх знань на практиці, а також уміння здійснювати прогноз/форсайт розвитку своєї професійної сфери діяльності; отримання результатів інтелектуальної діяльності, що володіють одночасно евристичним змістом, потенціалом підвищення якості життя населення України і значним комерційним потенціалом.

Література:

1. Інноваційне підприємництво: креативність, комерціалізація, екосистема : Навч. посіб. для вищих навч. закладів / Авт. кол. : Ю. М. Бажал, І. В. Бакушевич, У. Венесаар та ін. / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Ю. М. Бажала. – К. : ПУЛЬСАРИ, 2015. – 280 с.
2. Варналій З. С. Конкурентоспроможність національної економіки: проблеми та пріоритети інноваційного забезпечення / З. С. Варналій, О. П. Гармашова. – К. : Знання України, 2013. – 387 с.
3. Інноваційна Україна 2020: національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця та ін. ; НАН України. – К., 2015. – 336 с.
4. Павленко І. А. Інноваційне підприємництво у трансформаційній економіці України : монографія / І. А. Павленко. – К. : КНЕУ, 2007. – 248 с.
5. Youtie J., Shapira Ph. Building an Innovation Hub: A Case Study of the Transformation of University Roles in Regional Technological and Economic Development. *Research Policy*. Volume 37, Issue 8, September 2008. – P. 1188–1204.
6. Состояние, проблемы и перспективы активизации инновационного развития Беларуси и Украины / В. А. Денисюк, Г. Т. Кулаков, П. Г. Никитенко, Ю. Н. Румянцева, В. П. Соловьев, В. М. Цилибина // *Инновации*. – 2007. – № 8 (106). – С. 20–27.
7. Федулова Л. І. “Інноваційна пауза” та “інноваційний парадокс” України / Л. І. Федулова // *Економіст*. – 2011. – № 10. – С. 46–52.
8. Vaark E., Naubahar Sh. From Trade Hub to Innovation Hub: The Role of Hong Kong's Innovation System in Linking China to Global Markets / E. Vaark, Sh. Naubahar // *Innovation: Management, Policy & Practice*, V. 8, № 1–2, April 2006. – P. 193–209.
9. Павлюк А. Розвиток індустриальних парків в Україні : проблеми та перспективи політики стимулювання / А. Павлюк // *Економіст*. – 2016. – № 1. – С. 25–28.
10. Краус Н. М. Становлення інноваційної економіки в умовах інституціональних змін : монографія / Краус Н. М. – Київ : Центр учбової л-ри, 2015. – 596 с.
11. Наукова та інноваційна діяльність в Україні : стат. зб. / відп. за вип. О. О. Кармазіна. – К. : Держаналітінформ, 2016. – 257 с.
12. Краус К. М. Управління маркетингом малих торговельних підприємств: монографія. – Київ, Центр учбової літератури. – 2015. – 227 с.
13. Краус К. М. Венчурне інвестування управління маркетингом малих торговельних підприємств: умови та джерела / К. М. Краус // *Маркетинг і менеджмент інновацій*. – 2016. – № 1. – С. 73–83.
14. Краус Н. М. Інституціональна проекція інноваційного хабу в рамках побудови конкурентоспроможної національної економіки / Н. М. Краус // *Теоретичні та прикладні питання економіки*. – 2015. – № 1 (30). – С. 259–270.
15. Программа “ЭВРИКА”. Комплексная система развития научно-исследовательских, опытно-конструкторских и технологических работ в вузе. Кейс Санкт-Петербургского

национального исследовательского университета информационных технологий, механики и оптики (НИУ ИТМО) – пилотного университета программы / Под ред. Васильева В. Н., Тойвонена Н. Р. – Некоммерческая организация Фонд “Новая Евразия”. – Ресурсный сборник. – 2012. – 176 с.